

Література

1. Проект Угоди між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами про спільний авіаційний простір [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avia.gov.ua/documents/Miznarodnadiyalnist/Evropejska%20integracija/24215.html>.

2. Чому не слід відкладати підписання угоди про «відкрите небо» [Електронний ресурс] // Forbes. – Режим доступу: <http://forbes.ua/ua/business/1367456-chomu-ne-slid-vidkladati-pidpisannya-ugodi-pro-vidkrite-nebo>.

УДК 349.6

Проскура Г. М., аспірантка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Сопілко І. М., д.ю.н., професор

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ДИСТАНЦІЙНОГО ЗОНДУВАННЯ ЗЕМЛІ ЯК ДЖЕРЕЛА ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

У процесі розвитку інформаційного суспільства та стрімкого розвитку технологій, але і в той же час посилення екологічних загроз, дедалі більшої актуальності набуває необхідність швидкого та якісного отримання екологічної інформації, її моніторингу та контролю для забезпечення сталого розвитку суспільства. Одним із найактуальніших та сучасних джерел отримання екологічної інформації є дані, отримані з супутникових систем.

Відповідно до ЗУ «Про космічну діяльність» від 15 листопада 1996 р. № 502 космічна діяльність має на меті створення та підтримку космічними засобами сучасного інформаційного простору держави (ст. 3 ЗУ «Про космічну діяльність»). Загальнодержавна цільова науково-технічна космічна програма України на 2013-2017 роки (далі – Програма) передбачила запуск на орбіту космічного апарата «Січ-2-1», що забезпечить глобальний огляд поверхні Землі. У Програмі визначається, що «космічні технології та космічна інформація є важливою складовою засобів виконання загальнодержавних завдань для забезпечення сталого розвитку, безпеки та оборони держави, підвищення її науково-технічного потенціалу».

Зокрема, визначається, що використання інформації, отриманої з космічного апарата, також дасть змогу провести наукові дослідження з метою удосконалення методів прогнозування врожайності пшениці, оцінки стану водних екотонів, моніторингу опадів, оцінки впливу геодинамічних факторів на екологічний стан

урбанізованих територій, пошуку нафти та газу на суходолі, комплексного моніторингу акваторій Чорного та Азовського морів, контролю параметрів оптичних технічних засобів дистанційного зондування в польоті.

Можливість використання такої інформації також досліджується у роботі Г. Р. Байрака «Космічна інформація як засіб дослідження площової ерозії на орних землях Волино-Подільської височини», а також С. Р. Трускавецьким «Контроль стану систем контурно-меліоративної організації території в Харківській області за допомогою космічної зйомки».

Важливим досягненням став вихід 26 травня 2017 року українського наносупутника PolyTAN-2 на власну навколоземну орбіту з Міжнародної космічної станції. Апарат було створено в межах міжнародного проекту QB50, головним завданням якого є дослідження змін клімату станції [1]. Іншим важливим міжнародним досягненням є новий космічний апарат «Венера» для відстеження змін клімату [2]. Також, на офіційному сайті NASA можна в он-лайн режимі відстежити зміни клімату з 1979 року [3].

Тобто, інформація, отримана із супутникових систем, зокрема, шляхом дистанційного зондування землі, є надзвичайно актуальною та прогресивною. Проте, її закріплення в законодавстві України нечітко врегульовано. Зокрема, законодавець вказує на супутникові системи як джерело загроз для навколишнього середовища середовища (ЗУ «Про охорону навколишнього природнього середовища», ЗУ «Про інформацію», ЗУ «Про космічну діяльність», Програмі тощо). Наприклад, ст. 21 ЗУ «Про космічну діяльність» визначає, що у процесі космічної діяльності суб'єкти космічної діяльності повинні дотримуватися вимог безпеки щодо життя та здоров'я населення, майна громадян, підприємств, установ, організацій і довкілля. Суб'єкти космічної діяльності забезпечують вжиття необхідних заходів щодо запобігання екологічним збиткам від космічної діяльності згідно з чинним законодавством України.

Проте, значення дистанційного зондування землі у процесі моніторингу стану навколишнього природнього середовища визначається досить вузько.

В ЗУ «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність» дається визначення, що дистанційне зондування Землі – процес отримання даних про поверхню Землі методом аерофотозйомки або шляхом спостереження і вимірювань із космосу.

Положення про державну систему моніторингу довкілля, затверджене постановою Кабінету Міністрів від 30 березня 1998 р. № 391 визначає, що моніторинг довкілля здійснює Державне

космічне агенство, особливо стану територій за даними дистанційного зондування Землі (відстеження теплових аномалій, паводкової та повеневої обстановки, льодової обстановки); сейсмічної обстановки та інших геофізичних явищ на території України та всієї Земної кулі; радіаційної обстановки в пунктах дислокації підрозділів спеціального контролю; космічної обстановки в навколосемному просторі (визначення місця падіння космічних апаратів, ракетноносіїв та їх частин). У даній сфері правового регулювання також діють: ЗУ «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність» від 23 грудня 1998 р. № 353-XIV; ЗУ «Про метрологію та метрологічну діяльність» від 5 червня 2014 р. № 1314-VII; Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок розпорядження картографічною інформацією» від 25 березня 1997 р. № 269 тощо.

Внаслідок, постає питання про спеціальне закріплення в законодавстві України державного регулювання у сфері дистанційного зондування Землі. Концепція Проекту Закону України «Про державне регулювання у сфері дистанційного зондування Землі» була схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 657-р. Орієнтовним планом законопроектних робіт на 2015 рік, який було затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 липня 2015 р. № 781-р, прийняття даного закону ставилося як одним із пріоритетів. Проте, Закон так і не був прийнятий.

Отже, можемо зробити висновок про необхідність прийняти ЗУ «Про державне регулювання у сфері дистанційного зондування Землі», внести зміни до інформаційного законодавства України, визначаючи дистанційного зондування землі одним із важливих джерел екологічної інформації, та надати, відповідно до вимог ЗУ «Про доступ до публічної інформації» належний та відкритий доступ онлайн до даних отриманих шляхом дистанційного зондування Землі.

Література

1. Український супутник вийшов на свою орбіту і подав сигнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.expres.ua/news/2017/05/27/244566-ukrayinskyu-suputnyk-vyushov-svoyu-orbitu-podav-sygnal>
2. Environmental Department Home Page [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nasa.gov/centers/wstf/hse/environment/>
3. Climate Time Machine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://climate.nasa.gov/interactives/climate-time-machine>